

IVN-afdeling

Westerveld

Verschijnt tweemaal per jaar

Jaargang 20 nr. 2

December 2012

IVN-Westerveld

Bestuursleden

vacature	voorzitter
Marjan Bralten	secretaris
Henk Barendsen	penningmeester
Jeannette Heun	
Jan Nijman	
Albert Raven	

Secretariaatsadres:

	IVN – afd. Westerveld p/a Marjan Bralten
<i>Postadres:</i>	Bos 1A 7963 SG Ruinen
<i>Telefoon:</i>	06-12 355 145
<i>Email:</i>	bralten17@zonnet.nl
<i>Informatie over IVN Westerveld:</i>	www.ivn-westerveld.nl

Werkgroepen:

Kinderclubs	<i>Snuffelclub Dwingeloo,</i> <i>Natuurclub Ruinen</i>
Gidsen	<i>Dwingelderveld, Drents-Friese Wold</i>
Korte cursus	
Communicatie	
<i>Adder, Website</i>	
Presentatie	
<i>IVN-kraam</i>	
Diversen:	<i>Blauwe brigade,</i> <i>Natuurwerkdag,</i> <i>Midwinterwandeling,</i> <i>Scholenproject Pigeaud,</i> <i>Oktobermaand Kindermaand</i> <i>Natuurgidsencursus IVN Westerveld-Oost- stellingwerf</i>

In deze Adder:

Voorwoord	3
Bestuursmededelingen	4-6
Een tuin bij de Jan Thijs Seinenhof in Diever	5
Activiteiten	7-8
Werkdag en opening expositie '50 jaar werken in de natuur' op zaterdag 2 februari	8
Een wandeling door de wereld van de insecten	9-10
De stem van de burger wordt steeds luider	11
Bevers in ons land	12
Groen dichterbij - IVN-afdelingen en de groene buurtprojecten!	13
Natuurwerkdag	14
Het wel en wee van de blauwe brigade	15
Project inrichting Dwingelderveld	16
Tussen plas en dras in het Booijsvveen	17
2013 Jaar van de patrijs	18
Insectenhotel	18
Programma Woordvoerders van de natuur in Nationaal Park Drents-Friese wold	19
De merel en het Usutu virus	20
De ruimtelijke ordening van Drenthe in perspectief geplaatst	20-21
Overgangen	21
Groene agenda	22-23

IVN-Westerveld

Voorwoord

Voor je ligt een Adder die boordevol is: de redactie ontving veel kopij. Dat is een goed teken. Er gebeurt ook best veel in de afdeling. Dat bleek ook toen we op zaterdagmiddag 13 oktober alle werkgroepen van de afdeling uitnodigden om eens bij te praten. Wat doen die werkgroepen? En wie zit er in? In deze Adder lees je een verslag van die middag. Het is opvallend hoeveel activiteiten er zijn voor de jeugd, vooral in Dwingeloo, Ruinen, Havelte, Waperveen. In Diever en Vledder is het nog wat mager, maar wie weet komt dat ooit.

Kind en natuur is ook het meerjarig thema van het IVN. Herman de Meijer – lid van het landelijke IVN-bestuur en aanwezig op die werkgroepenmiddag, bracht dat thema nog een keer onder de aandacht. Afgelopen half jaar, sinds het verschijnen van de vorige Adder, hebben we heel wat kinderen bij activiteiten betrokken. Bijvoorbeeld tijdens de activiteit in het kader van 'Oktobermaand Kindermaand' toen kinderen op zondag 28 oktober een prachtig insectenhotel bouwden. Of de kinderen die meehielpen tijdens de natuurwerkdag. Over veel van deze activiteiten lees je in de Adder.

Vergeet ook niet een kijkje te nemen op onze nieuwe website: (<http://ivn.nl/afdeling/westerveld/>). We maken nu deel uit van de landelijke ivn-site. Alle activiteiten die we aanmelden, staan ook direct op de landelijke website, zoals de midwinterwandeling.

In de volgende Adder zullen we veel aandacht besteden aan water, dat is in 2013 het jaarthema van het IVN. Mogelijk dat we ook activiteiten rond dit thema organiseren. Een 'slootjesdag' is genoemd. Denk er maar vast over na. Misschien heb je leuke jeugdherinneringen om in de volgende Adder te vermelden. Kikkerdril dat je in een bakje liet groeien tot er kleine dikkopjes uitkwamen. Of een boze moeder toen je met natte sokken thuis kwam.

We beginnen het nieuwe jaar met een Nieuwjaarswandeling in Vledder. En ook al is water het jaarthema, we hopen op droog weer.

Jan Nijman

Werkgroepenmiddag

Dat de afdeling verschillende werkgroepen heeft, is bekend. Maar lang niet iedereen weet welke werkgroepen er precies zijn, wat ze doen of wie meewerkt in die werkgroepen. En soms hebben de mensen in de werkgroepen het idee dat de afstand tot het bestuur of afdeling te groot is. Om die reden hebben we als bestuur op zaterdagmiddag 13 oktober een werkgroepenmiddag gehouden in het Buitencentrum in Wilhelminaoord. Alle werkgroepen en werkgroepleden waren uitgenodigd.

- De Adder,
- Werkgroep Korte Kursus,
- Werkgroep Educatieve Krammen,
- Excursies 2011 NP Dwingelderveld,
- Gidsengroep NP Drents Friese Wold,
- Blauwe Brigade,
- Snuffelklup Dwingeloo,
- Natuurclub Ruinen,
- Oktobermaand Kindermaand,
- Scharrelkids,
- Scholenproject Buren in het Bos,
- Werkgroep Weidevogelbescherming,
- Natuurwerkdag,
- Midwinterwandeling,
- Weekend april 2012,
- Natuurgidsencursus, Website

Ongeveer twintig leden waren aanwezig. Eerst hebben we met elkaar kennisgemaakt, dat was nodig want niet iedereen bleek elkaar te kennen. Niet zo vreemd, sommige aanwezigen pas kort actief in de afdeling. We zijn begonnen met de werkgroepen die iets met educatie voor jeugd doet. Best veel eigenlijk:

De **Snuffelklup Dwingeloo** bestaat al heel lang, langer zelfs dan de afdeling bestaat. Diet Prinsen is vanaf het

begin de trekker van de club. Een keer per maand gaan kinderen op een woensdagmiddag op stap, in de bossen, op de hei of gewoon ergens in het dorp. De activiteiten zijn bedoeld voor kinderen vanaf acht jaar. Er staan 30 kinderen aangemeld voor de klup. Vaak zijn er zo'n 15 tot 20 kinderen aanwezig. Kosten bedragen 1 euro per keer.

De **Natuurclub Ruinen** is twee jaar geleden gestart door Marjan Bralten. De activiteiten zijn vergelijkbaar met de snuffelklup. Er is geen jaarprogramma, zoals de snuffelklup in Dwingeloo wel heeft. Er zijn zo'n 6 tot 7 activiteiten per jaar. Per keer zijn zo'n 25 tot 30 kinderen aanwezig. Kosten bedragen 2 euro per keer.

SCHARRELKIDS

Scharrelkids. Dit is een nieuwe werkgroep die aansluit bij een initiatief van landelijk IVN. Ans Lutgerink is de trekker. Idee is een korte cursus te organiseren voor (groot)ouders en kind: 1 theorieavond en 2 praktische bijeenkomsten. Er is landelijk cursusmateriaal. Doel is om (groot)ouders te stimuleren samen met kinderen natuurervaringen te beleven. De eerste cursus startte in Diever. Acht gezinnen namen deel.

Oktobermaand Kindermaand: Deze werkgroep onder leiding van Marjan Bralten organiseert elk jaar in oktober een activiteit, Afgelopen jaren maakten kinderen een natuurschilderij, dat jaar was het een insectenhotel. Elke keer komen er 20 tot 30 kinderen.

De werkgroep **Natuurwerkdag** organiseert elke eerste zaterdag van november tijdens de landelijke natuurwerkdag een dag in samenwerking met SBB, Scouting Diever, Landschapsbeheer Drenthe en dit jaar ook met de Junior Rangers. De opkomst is goed, maar er komen weinig IVN-leden, Organisatie is in handen van Nel van der Laan en Helma Meijer

De afdeling organiseert veel kinderactiviteiten, in sommige dorpen meer dan in andere. In Diever en Vledder zijn niet veel activiteiten. De publicatie van sommige activiteiten zou beter

Bestuurssamenstelling

Volgend voorjaar – tijdens de ledenvergadering – vindt er weer een bestuurswisseling plaats. Marjan Bralten, die al weer jaren het secretariaat doet, heeft aangegeven tijd vrij te willen maken voor ander vrijwilligerswerk. We zijn dus op zoek naar nieuwe bestuursleden.

kunnen, is een opmerking. Dan bereik je nog meer kinderen.

Andere werkgroepen

De werkgroep **Blauwe Brigade** plagt kleinschalig stukjes hei om het gentsaanblauwtje en klokjesgentiaan in stand te houden. De werkgroep was een initiatief van de – inmiddels opgeheven – Natuurwerkgroep Diever en het IVN en werkte eerst samen met Natuurmonumenten, nu met Landschapsbeheer Drenthe. Margreet van der Valk coördineert het. De begeleiding door Jelle de Vries is helaas gestopt wegens gezondheidsredenen. Ook de subsidie is gestopt. Maar de werkgroep geeft niet op. Er zijn negen plagers. Vier keer per jaar wordt er geplagd, daarnaast inventariseert de werkgroep en organiseert een keer per jaar een excursie.

Weidevogels. De werkgroep van zes mensen probeert nog steeds de weidevogels te inventariseren en te beschermen, vertelt Jan Arends, maar eigenlijk zijn er bijna geen weidevogels meer in Drenthe, op 1-2 plaatsen na. De groep wordt niet opgeheven om toch het weinige te kunnen blijven doen.

De werkgroep **Nachtvlinders** geeft 2 tot 3 keer per jaar een excursie op verschillende plaatsen. Die excursies trekken redelijk veel belangstelling en leiden iedere keer tot verwondering, zegt Henk Barendsen. De vangstresultaten zijn afhankelijk van het weer. De werkgroep stuurt gegevens door naar de Vlinderstichting.

Gidsengroep **Dwingelderveld** (coördinator Henk Barendsen) gidst voor het Nationaal Park Dwingelderveld. Opgave voor excursies gaat via het Bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in Ruinen. Voor excursiedelnemers is dat soms verwarrend:

het is soms niet duidelijk dat het een IVN-activiteit is. De groep verstuurt zelf persberichten. Er zijn verschillende excursies zoals Reeënwissel, Vroege Vogels, Vruchten, Nacht van de nacht, die met wisselende belangstelling bezocht worden.

De werkgroep **Korte Kursus** bestaat al sinds de oprichting van IVN. De groep – gecoördineerd door Diet Prinsen - heeft al die jaren zo'n 2 a 3 cursussen per jaar georganiseerd en nog nooit over hetzelfde onderwerp. Deze cursussen zijn niet alleen voor de IVN-leden, maar voor iedereen, de persberichten worden zelf verzorgd. Vaak bestaat een cursus uit een paar avonden theorie en één of twee excursies. Voor de financiering wordt er vaak gebruikt gemaakt van de NME-

subsidie van de Provincie.

Educatieve Kraam: (Henk Barendsen) Elk jaar staat er een kraam op de Oogstdag, maar vaak ook een aantal kramen op andere markten, op aanvraag. De vijf organisatoren proberen een bepaald onderwerp zo beeldend mogelijk weer te geven, wat op zich zelf al een leuke bezigheid is. Gelukkig waarderen ook de bezoekers de inspanningen, waardoor er makkelijk een gesprek ontstaat.

De **Gidsengroep Drents-Friese Wold** bestaat eigenlijk niet meer. Om verschillende redenen is de groep toegevoegd aan de gidsengroep van het bezoekerscentrum Terwisscha (SBB). Dat bezoekerscentrum regelt ook de publiciteit. Af en toe komen er aanvragen bij IVN voor een excursie. Kees

van Hasselaar coördineert dat dan.

Uit de gidsengroep DFW is een werkgroep Midwinterwandeling ontstaan.. Elk jaar tussen Kerst en Oudjaar wordt er een lange wandeling (± 20 km) uitgezet, waar zo'n 20-40 mensen op af komen, de laatste jaren vaak met dezelfde deelnemers. Coördinator is Kees van Hasselaar. Afgelopen jaar was er ook een succesvolle Midzomerwandeling.

Website. De website van de afdeling is tot nu toe onderhouden door Kees Dommisse. Omdat het bestuur aan wil sluiten bij de landelijke IVN-website zal Jan Nijman de website in het nieuwe format opstellen.

Ten slotte is er de redactie van de Adder. Deze Adder is het resultaat van hun werk.

Een tuin bij de Jan Thijs Seinenhof in Diever

De Natuurwerkgroep Diever e.o. stelt geld beschikbaar voor een project. Tijdens de werkgroepenmiddag ontstond het idee om in Diever een tuin in te richten voor bewoners van de Jan Thijs Seinenhof. Idee is dat veel bewoners daar enorm van zouden kunnen genieten.

De ledenvergadering van de Natuurwerkgroep Diever is vorig jaar opgeheven. Hoewel de vereniging best veel leden had, vergrijsde het ledenbestand. Te weinig mensen waren bereid om zitting te nemen in het bestuur. Het was geen makkelijke beslissing, maar de ledenvergadering in april 2012 stemde wel in met het voorstel van het bestuur. Omdat de vereniging nog bleek te beschikken over enige financiën, is besloten een deel beschikbaar te stellen aan de Vogelwacht Uffelte en een deel aan het IVN. Veel leden van de Natuurwerkgroep zijn immers ook lid van beide, of een van beide andere natuurverenigingen in de gemeente. Voor ons betekent dit dat we 500 euro mogen besteden aan een groen project.

Omdat bewoners van een verzorgingshuis enorm kunnen genieten van groen, ontstond het idee om bij de Jan Thijs Seinenhof in Diever een tuin in te richten. Die tuin moet toegankelijk zijn voor de bewoners: voor een rolstoel, rollator of mensen met een stok. En ze moeten er – als ze dat willen – ook in kunnen werken.

In Frederiksoord ligt de Gehandicaptentuin of – zoals ze het zelf omschrijven – een voorbeeldtuin voor aangepast tuinieren: voor slechtienden, rolstoelers, stoklopers en ouderen. Daar kun je zien wat er kan: vaste planten, eenjarige of groenten in verhoogde bedden, Of in bedden waar je met je rolstoel onder kunt rijden. Als je ideeën voor de inrichting van de aan te leggen tuin in Diever kun je daar je ideeën ophalen.

500 euro is niet veel voor de aanleg van een tuin. Maar we denken dat er best wel wat kan. Het idee is er, maar het moet nog helemaal uitgewerkt worden. We zoeken IVN-ers die zin hebben om in overleg met de mensen van de J.T Seinenhof te kijken wat er mogelijk is. Willen ze meewerken? Wat kan er? Wat zouden ze willen? Is er ruimte voor zo'n tuin? Met mensen van de Seinenhof zou je een excursie naar Frederiksoord kunnen organiseren, vervolgens plannen maken. Misschien is er sponsoring mogelijk van hoveniers of kwekers voor plantmateriaal? Misschien van ondernemers als het om materiaal voor verhoogde bakken gaat? Misschien kun je een deel van het voorbereidend werk uitbesteden als leeropdracht voor een mbo-opleiding?

Wie heeft er tijd en energie om dit aan te pakken. Het is een project. Na aanleg zou het beheer grotendeels in handen gegeven moeten worden van de Jan Thijs Seinenhof.

Interesse? Neem contact op met het bestuur.

Na kennismaking is er meer besproken. Herman de Meijer, lid van landelijk bestuur, vertelde een en ander over de landelijke IVN-thema's. (zie het stukje over Thema Kind en Natuur). We hebben met elkaar nagedacht over een besteding van een gift van de opgeheven Natuurwerkgroep Diever e.o (zie verderop). En we hebben met elkaar nagedacht over het werk van de afdeling.

De werkgroepen vinden het belangrijk dat er een jaaroverzicht komt van verschillende activiteiten. Nu werken groepen wel eens langs elkaar heen, staan er dingen tegelijk gepland.

Op de nieuwe website van de afdeling (<http://ivn.nl/afdeling/westerveld>) zullen we als bestuur werken aan een activiteitenoverzicht.

Door de activiteiten van de werkgroepen kun je in de belangstelling komen van een nieuwe groep mensen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de werkgroep Scharrelkids. Ans Lutgerink zou graag iets willen aanbieden na afloop van een cursus zodat je mensen ook kunt binden, een bonnenboekje bijvoorbeeld.

Door de inleiding van Herman de Meijer ontstond het idee om volgend jaar als werkgroepen gezamenlijk iets te organiseren, bijvoorbeeld een slootjesmiddag.

Tot slot concludeerden we met elkaar dat dit een middag is die voor herhaling vatbaar is. Het is zinvol omdat je zo beter van elkaar weet wat er gebeurt. "We doen best veel. Er loopt veel goed en dat moeten we zo houden."

IVN landelijk: Thema Kind en Natuur

Herman de Meijer uit Leek, lid van het landelijk bestuur, gaf ons tijdens de werkgroepmiddag informatie over de landelijke thema's en campagnes. De landelijke raad heeft afgelopen jaar een meerjarig thema vastgesteld: Kind en Natuur. In het kader van dit thema zijn verschillende campagnes opgezet:

- De campagnes als Scharrelkids – en in de toekomst waarschijnlijk Moeskids – is opgezet om kinderen weer naar buiten te krijgen. (www.scharrelkids.nl).
- De campagne Groen Dichterbij wil buurten vergroenen samen met mensen uit de buurt: (www.groendichterbij.nl).
- In 2013 zal het thema Kind en Natuur zich richten op Water. Dat kan van alles zijn. Denk aan een slootjesmiddag.
- De landelijke raad denkt na over een invulling van 2014, Maar hoe staat nog niet vast

Wat kan de afdeling ermee? Een themanummer water in de Adder? Een slootjesdag bij de kinderclubs of een Korte Kursus met water als onderwerp. Het Natuurontbijt in het teken van water bijvoorbeeld.

Al jaren heeft de afdeling een eigen website (www.ivn-westerveld.nl). Met deze site geven we als afdeling veel informatie: zoals algemene informatie, agenda, informatie over werkgroepen, of activiteiten. IVN Westerveld is daarin niet uniek. Veel meer afdelingen hebben een eigen site. Maar er zijn ook afdelingen die een afdelingssite kennen als onderdeel van de landelijke IVN-website. Het programma voor die landelijk site was verouderd en hoognodig toe aan vernieuwing.

Dit voorjaar is de nieuwe website gelanceerd, tegelijk met een nieuwe huisstijl. In deze nieuwe website is meer mogelijk dan in de oude site. Alle IVN-activiteiten zijn er te vinden, ook activiteiten van afdelingen. Dit was een lang gekoesterde wens van het IVN. Door activiteiten van afdelingen te bundelen in één site, kun je werken aan een betere naamsbekend. Kijk bijvoorbeeld maar naar de landelijke promotieactie: Natuurontbijt. Plotseling hoorde je reclame op de radio voor het IVN.

De nieuwe website is dus al een tijdje in de lucht. Als je www.ivn.nl intypt, wordt je vanzelf omgeleid naar de nieuwe site. Als je op de nieuwe website kijkt, zie je landelijk nieuws, landelijk nieuws, activiteiten en projecten, en links naar alle afdelingen in het land. Ook Westerveld maakt nu al onderdeel uit van de nieuwe website.

Op het deel van onze afdelingen zie je nu een kort verslag van het Insectenhotel, dat tijdens de Oktobermaand Kindermaand op initiatief van enkele van onze IVN'ers bij SBB in Lhee is gebouwd. Onder activiteiten vind je ook de Agenda voor 2013. Alle reeds geplande activiteiten staan hierop vermeld. Geen dubbele IVN-agenda's meer was de wens tijdens de werkgroependag in oktober.

Zo zie je hoe ontzettend actief onze afdeling is. Plan je zelf een IVN-activiteit? Meldt dit dan even bij mij: hentakentynbarendsen@ziggo.nl Ik vul de agenda dan direct aan.

Ook de ledenadministratie zal in de toekomst via de nieuwe site gaan. Hiervoor is het van belang dat de e-mailadressen van alle leden juist zijn. Alle leden krijgen straks de mogelijkheid om in te loggen met hun eigen e-mailadres in een afgesloten gedeelte van Ons IVN. Daarmee gaat voor mij een al lang gekoesterde wens in vervulling: een clubhuis. Geen gebouw maar een digitaal clubhuis. Hoe gezellig het wordt in dat clubhuis ligt aan ons zelf. Gaan we er vaak genoeg naar toe en zijn we actief? Ik zie heel veel mogelijkheden. Nog even wachten dan is het zo ver.

Ondertussen blijft onze oude site: IVN-Westerveld.nl nog even beschikbaar als informatiebron.

Henk Barendsen.

Nieuwjaarswandeling in Vledder

Een groener begin van het nieuwe jaar kan haast niet. De - bijna traditionele - nieuwjaarswandeling van IVN Westerveld op zondagmiddag 6 januari begint bij Moe's Tuin, De Hoek 41 8381 BK Vledder (www.moestuin-vledder.nl).

Vanaf de Hoek maken we een wandeling in de omgeving van Vledder met aandacht voor natuur- en cultuurhistorie. Een wandeling langs de Vledder es, de Vledderhof en het Vledderveld. We sluiten de nieuwjaarswandeling gezamenlijk af met een warme drank bij Moe's Tuin.

Aanvang 13:30 uur

Kosten: consumptie voor eigen rekening

Meer informatie: Jan Nijman,
<<mailto:jannijman@hetnet.nl>>
jannijman@hetnet.nl
Tel. 0521-381343

Dia-Draai-Deur op donderdag 13 december 2012

Zoals elk jaar, willen we nu aan het eind van het jaar ook weer een dia-avond houden, waarbij iedereen elkaar de mooie plaatjes uit de natuur van het afgelopen jaar kan laten zien. De laatste jaren werd deze avond ook wel de Digi-Dia-Avond genoemd, omdat de meeste plaatjes toch digitaal zijn.

Waarom we het nu toch weer Dia-Draai-Deur noemen ligt aan het thema van dit jaar: 'Uit de oude doos'. We roepen iedereen op om natuurplaatjes uit de oude doos te laten zien. Heb je een keer een prachtige reis gemaakt? Laat ons de plaatjes zien! Wij storen ons niet aan wijde pijpen of enorme krullenbollen! Heb je de plaatjes nog op dia's staan? Geen probleem, wij zorgen voor een dia-projector!

Dus kruip eens de zolder op en kijk eens terug in de oude dozen, wie weet wat je daar nog vindt! Natuurlijk zijn mooie plaatjes van het afgelopen jaar ook welkom, er staat ook een beamer en een laptop.

De Dia-Draai-Deur wordt als vanouds gehouden in Overenthinge, Dwingeloo. We zitten in de jeugdsoos (daar zit de Korte Kursus nu ook), die te bereiken is via de zijingang. We willen graag beginnen om 20.00 uur. Tot dan!

Het Bestuur

Midwinterwandeling door het Drents-Friese Wold

Het is zo langzamerhand al een heuse traditie aan het worden: de midwinterwandeling van IVN Westerveld.

Dit jaar gaat ie plaatsvinden op vrijdag 28 december 2012. Vorig jaar maakten we een uitstapje naar het Holtingerveld, maar dit keer staat weer een lange wandeling door het Drents-Friese Wold op het programma. Mariken Hornman, die nu de natuurgidsencursus volgt, heeft een mooie route uitgezet. De wandeling is ruim 20 kilometer, dus wie mee wil doet er verstandig aan zijn beenspieren alvast voldoende te trainen. We starten om 9.30 uur bij het Buitencentrum Drents-Friese Wold, Terwisscha 6a, 8426 SJ Appelscha. We verwachten rond 16.00 uur daar weer terug te zijn. Wie mee wil moet zich uiterlijk 23 december aanmelden bij Kees van Hasselaar: bmb2001@wxs.nl of op telefoonnummer 0521 380830 (na 19.00 uur). De deelnamekosten bedragen € 10,00, dit voor de lunch.

Het Drents-Friese Wold is het op een na grootste aaneengesloten bosgebied van Nederland. Naast bos is het gebied vooral bekend vanwege de Kale Duinen, officieel het Aekingerzand geheten. Dit stuifzandgebied is groot genoeg om de wind de kans te geven het zand ook echt te laten stuiven. Ook van bijzondere kwaliteit is de vochtige heide van het Doldersummerveld. De vennen en veentjes en het beekdal van de Vledder Aa voegen weer een ander element aan het landschap toe. De route van de lange winterwandeling gaat langs al deze verschillende sferen van het Drents-Friese Wold. Wie niet bang is voor een stevige wandeling, is van harte welkom op deze laatste vrijdag van 2012.

Sfeerplaatje van de wandeling 2011.

Insecten, een korte IVN-kursus

Deel I van onze insectenkursus zit er bijna op. Nog één avond neemt Ben Prins de “snavelinsekten” en de “gaasvleugeligen” onder de loep en dan hebben we een winterstop. Inmiddels zijn de data voor de volgende serie ook bekend. We hebben wat veranderingen in het programma moeten aanbrengen. De zaal was eigenlijk wat te klein voor zo'n grote groep en de projectiemogelijkheden waren ook niet ideaal. Voor volgende serie konden we in het voorjaar uitwijken naar een andere zaal in Overentinghe, maar dan moesten we wel verhuizen naar de maandagavond. Met deze ruimte zijn er nu ook een (beperkt) aantal extra plaatsen beschikbaar gekomen. Op elke lesavond wordt een groep insecten behandeld, dus wie deel I heeft gemist, kan zonder meer alsnog instappen voor de rest.

Het programma voor deel II is:

- 4 maart 2013
kokerjuffers, dagvlinders en nachtvlinders
- 18 maart 2013
muggen en vliegen
- 8 april 2013
wespen, mieren, bijen
- 22 april 2013
kevers

De lesavonden vinden plaats in zaal Batinghe in Cultureel Centrum Overentinghe aan de Entingheweg in Dwingeloo en beginnen om 20.00u exact. De kosten voor deel II van deze cursus bedragen: €15,- (IVN-leden) en €17,50,- (niet leden).

Opgave bij de werkgroep korte cursus 0521-598332 / d.prinsen@wxs.nl

IVN Westerveld / Werkgroep Korte cursus

Bladsnuitkever

Werkdag en opening expositie '50 jaar werken in de natuur' op zaterdag 2 februari

In 1962 organiseert IVN een kamp waarbij jongeren in de natuur aan het werk gaan. Dit kamp is een groot succes en er zullen nog vele volgen. Onder de namen WVK, IVN-jong en WoesteLand organiseert IVN al 50 jaar deze kampen, voor en door jongeren van 12 t/m 30 jaar. Ter ere van het 50-jarige jubileum heeft WoesteLand een expositie gemaakt over al het werk dat de afgelopen 50 jaar is uitgevoerd. In februari en maart 2013 zal deze expositie te zien zijn in bezoekerscentrum Dwingelderveld. Op zaterdag 2 februari zal deze expositie geopend worden, in combinatie met een werkdag.

Hooien, plaggen, exoten verwijderen, zagen en steken; zomaar enkele voorbeelden van werk dat in de natuur door vrijwilligers uitgevoerd wordt. De jonge vrijwilligers van IVN doen dit werk al 50 jaar, als onderdeel van zomerkampen, winterkampen of werkweekenden. Een overzicht van al deze werkzaamheden is te zien in de

expositie '50 jaar werken in de natuur'.

Een feestelijke opening alleen is wat saai, daarom organiseert WoesteLand in samenwerking met Natuurmonumenten en IVN Westerveld op zaterdag 2 februari ook een werkdag op de Dwingelose heide. Want hoe kun je een expositie over werken in de natuur nou beter openen dan door zelf aan het werk te gaan? Deze werkdag is vrij toegankelijk voor iedereen die maar wil. IVN-ers uit de regio, WoesteLanders uit heel Nederland, jongeren die gewoon zin hebben om op een leuke manier met andere jongeren kennis te maken. Maar wacht niet te lang met opgeven, want er zijn maximaal 25 plaatsen. Ga naar woesteland.nl en geef je op.

WoesteLand is de landelijke jongerenafdeling van IVN. WoesteLand organiseert activiteiten voor en door jongeren in de natuur, zowel in het binnen- als buitenland. WoesteLand wil met haar activiteiten jongeren op een

leuke en boeiende wijze betrekken bij natuur en milieu.

Hopelijk zien we veel IVN-ers van afdeling Westerveld op deze dag, voor een feestelijke opening, een gezellige werkdag, en om IVN-ers en WoesteLanders eens kennis te laten maken.

Jaap van Netten

WoesteLand

Een wandeling door de wereld van de insecten

De wereld van de insecten is een wereld van het kleine. Bij zelfs de grootste insecten meten wij hun lichaamslengte nog altijd in centimeters en niet in decimeters. Bovendien is de overgrote meerderheid van de ruim één miljoen soorten kleiner dan zes tot twaalf millimeter. Sommige zijn niet groter dan een speldenknop. Willen wij die wereld van de insecten binnen gaan, dan zullen wij goed om ons heen moeten kijken en oog moeten krijgen voor diertjes van beperkte afmetingen. Laten wij daarom eens een op een denkbeeldige mooie dag een denkbeeldige wandeling door een denkbeeldig landschap gaan maken, om te zien wat wij daar aan beestjes tegen kunnen komen.

Het is een heerlijk warme dag zo ergens in eind mei of begin juni. Ideaal weer voor het zoeken naar insecten. Is het te koud of te nat, dan blijven ze weggescholen tussen de kruidachtige planten of tussen de bladeren van struiken en bomen. Ze zijn als koudbloedige dieren dan nog niet op "bedrijfstemperatuur". Maar wordt het te heet, dan schuilen ze ook weg tussen de koele vegetatie om oververhitting te voorkomen.

Wij gaan 's-morgens niet te laat op pad. Dan kunnen wij nog op de door de ochtendzon beschenen struiken verschillende soorten insecten zien opwarmen. Een legertje van wespjes, bijtjes en vliegen neemt een uitgebreid zonnebad vóór ze met hun dagelijkse activiteiten van voedsel zoeken, een partner vinden, of een nest maken gaan beginnen. Zijn die geel-zwart gevlekte beestjes wel allemaal wespjes? En gaat het

bij die bruine diertjes wel allemaal om bijtjes? Wat is eigenlijk het verschil tussen wespen, bijen en vliegen? Met deze vragen dwarrelend door ons brein lopen wij verder.

Bij iedere stap jagen wij wel een paar vlindertjes uit het gras, die met een zigzaggende vlucht verderop ergens tussen de stengels neerstrijken en roerloos, bijna onzichtbaar, tegen een grashalm blijven zitten. Sluip er eens heel voorzichtig naar toe, en ga diep

*Op een houtbloktussen het
groen loopt een donkere,
langgerekte sluipwesp
zenuwachtig rond*

door de knieën om ze beter te kunnen bekijken. Maar doe wel rustig aan, want voor u er op bedacht bent, zijn ze met hun onberekenbare vlucht in het niets verdwenen. Ziet u, hoe prachtig deze ogenschijnlijk valse vlindertjes getekend zijn, en valt het u op, hoeveel verschillende patroontjes er bestaan? Grasmotten zijn dit. Eén van de vele groepjes micro-nachtvlindertjes, waartoe heel wat prachtig gekleurde soorten behoren, en waar u zonder het te beseffen waarschijnlijk al heel wat keren rakelings langs bent gelopen. Wat niet weet, wat niet leert!

Op een blad van een krentenboompje ontdekken wij een geelbruine platte kever met een paar zwarte stippen op z'n dekschilden. Even verderop zit er

nog één, etend van een overlans gestreepte rups. Zoeken wij de bladeren in de omgeving af, dan vinden wij nog meer van deze platte kevers, waarvan sommige ook een rups als prooi hebben. In Tirions Nieuwe Insectengids, die tijdens de insectencursus als handboek wordt gebruikt, vinden wij na enig zoeken zijn naam: een rupsenaaskever. Een aaskever, vragen wij ons verbaasd af, die leeft toch van dode en niet van levende dieren? Wat doen dan die andere aaskevers, die op dezelfde bladzijde staan?

Op een houtblok tussen het groen loopt een donkere grote, langgerekte sluipwesp zenuwachtig rond, trommelend met de lange voelers op het hout. Vanuit het einde van het achterlijf steekt een lange, zwarte spriet schuin omhoog, het beschermende omhulsel om de tere legbuis. Van verschillende kanten wordt de wesp belaagd door andere, nagenoeg even grote wespen zonder achterlijfspriet. Ook als de sluipwesp weg vliegt, blijven de anderen het dier achtervolgen. Wat is hier aan de hand?

Op een paar plaatsen is de boomstam al flink vermolmd. Heel wat kleine gaatjes en hoopjes zaagsel geven aan, dat er in het houtblok heel wat leven te vinden is. Vlak voor ons landt een groot, langpotig insect met veel oranje-rood aan het achterlijf, een achterlijf, dat in een lange, zwarte, spitse punt eindigt. Met zijn twee vleugels in V-stand loopt het dier langzaam over het vermolmd hout heen en weer, en boort zo nu en dan het achterlijf diep in het weke hout. Door de lange poten lijkt het wel wat op een langpootmug. Of is het heel iets anders?

Rupsenaaskever een rups opetend

Landkaartje

Op de bladen van een groepje brandnetels scharrelen verschillende prachtig groene kevertjes rond met een merkwaardig verlengde en naar beneden gekromde snuit. Groene mini-olifantjes. Wat zijn dit toch voor merkwaardige beestjes? Wij worden afgeleid door een bont oranje met zwart gekleurd vlindertje, dat langs het pad komt aangewiekeld en vlak voor ons verdwijnt tussen de brandnetels. Voorzichtig knielen wij neer en proberen de vlinder tussen de wirwar van stengels en bladeren terug te vinden. Het kost ons nogal wat tijd, teveel tijd, want daar vliegt de vlinder weer tussen de brandnetels weg. Geen vlinder, maar wel een paar anders gekleurde mini-olifantjes en hangend onder een brandnetelblad enkele strengetjes van groenige bolletjes. Wat zijn dat nu?

Over het zandig wordende pad scharrelt een mestkever, z'n poten ritmisch bewegend als een opwindmechaniekje. Pak je het dier voorzichtig op, dan blijven de poten in het zelfde ritme doel-loos heen en weer bewegen. Er lopen hier verschillende mestkevers rond sommige glad met een prachtig paars-blaue weerschijn, anderen gegroefd en veel donker. Gaat het hier om mannetjes en vrouwtjes van dezelfde soort, of hebben wij met een paar soorten te maken?

Het landschap wordt wat opener. Op het pad zit een vrij grote vlieg met prachtig getekende vleugels. Een grote donkere band slingert zich over het vleugeloppervlak tot vrijwel aan de vleugelpunt. Het lichaam is opvallend contrastrijk getekend. Een iets kleinere vlieg, die ook in de zon op het pad

zit, lijkt er wel wat op, maar de zwarte tekening op vleugels loopt minder ver door en laat een grote, doorschijnende vleugelpunt vrij. Ook is het lichaam vrijwel zwart. Het is duidelijk, dat het hier om twee verschillende soorten gaat, die sterk aan elkaar verwant zijn. Rouwzwevers worden ze genoemd. Waarom zitten ze op allerlei kale plekken langs het pad?

Overal op de zandige plaatsen zien wij nu zandhoopjes. Verschillende soorten zandbijtjes hebben deze plekken uitgekozen om er hun nestholten in te graven. Regelmatig komt er een bijtje terug met achterpoten, die geel gekleurd zijn van het stuifmeel. Omdat er, net als wij, iemand voor ons over dit pad

Op het zandig wordende pad scharrelt een mestkever, z'n poten ritmisch bewegend als een opwindmechaniekje..

heeft gelopen, zijn een heel aantal van de zandhoopjes platgetrapt. Het is verwonderlijk, hoe snel zo'n bijtje toch de nestingang weet terug te vinden. In een paar tellen is ze in de grond verdwenen, om even later weer tevoorschijn te komen en weg te vliegen op zoek naar een volgende lading stuifmeel. Maar wat is dat voor een briljant blauw-rood iriserend insectje, dat nu met nogal wat moeite het zelfde holletje in verdwijnt en wat doet het daar?

Vlak voor onze voeten vliegt een kever

op en gaat iets verder weer zitten. Prachtig groen met witte vlekken is deze kever: de groene zandloopkever, een heel toepasselijke naam. Links en rechts van de kop staan een paar grote ogen, die de omgeving goed in de gaten houden. De grote witte dolkkaken geven aan, dat het hier om een flinke rover gaat. 's-Nachts kruipen ze weg in het zand, waaruit ze al vroeg in de ochtend tevoorschijn komen. Ze laten dan een typisch horizontaal spleetje in het door de dauw nog vochtige zand achter. Gemakkelijk herkenbaar voor iedereen, die deze spleetholletjes een keer heeft gezien. Hun larven zijn nog fanatiekere jagers dan hun ouders en leven ingegraven in een verticaal gangetje in de grond. Maar hoe kunnen ze dan nog jagen?

Wij lopen over het zelfde pad weer terug. Op een blad wuift ons een klein vliegje toe, alsof het afscheid van ons wil nemen. Hoe heet dat vriendelijke diertje eigenlijk? Uit het gras vliegt een oranje-gele vlinder op met op iedere voorvleugel een roodachtige vlek. Een roodbandbeer. Een angstig beestje, dat alleen op afstand te bekijken is. Ook voor vlinders kan een kijkertje wel handig zijn!

Bij de auto aangekomen, die flink is opgewarmd in de zon, zien wij een stuk of wat vliegen, die even op de auto blijven zitten, dan een klein stukje de lucht in gaan, om kort daarop op andere plaats weer neer te strijken. Kijk ze eens diep in ogen! Wat een prachtige kleuren hebben die. Bloeddorstige goudoogdazen zijn het, met een paar regendazen er tussen. Maar zij hebben gelukkig geen belangstelling voor ons.

Wenkvliegje

Roodbruine Heiderouwzwerper

Hoe zou dat komen? In ieder geval kunnen wij nu rustig instappen en terug naar huis gaan. Met een hoofd vol vragen.

Ben Prins

Als u dit leest, zijn de eerste vier lesavonden van de cursus "Kennismaking met Insecten" al achter de rug. Maar de cursus is nog lang niet voorbij. Er komen nóg vier avonden, waarop de grote groepen van de vlinders, van de muggen en vliegen, van de wespen, mieren en bijen, en van de kevers aan de beurt komen. En waarop u de antwoorden op de hierboven gestelde vragen zult krijgen. Als u nieuwsgierig bent geworden, geef u dan op voor het tweede deel van de insectencursus, waarover u de informatie elders in dit blad zult kunnen vinden. U bent van harte welkom!

Vlakjesgrasmot

De stem van de burger wordt steeds luider...

En dat was dan weer 2012. Ja, inderdaad, het eerste Jaaroverzicht leest u dit jaar in De Adder. Een bewogen jaar, dat mag gezegd. Een jaar waarin weer naar hartelust werd geduwd en getrokken aan waarden, normen, zeker- en verworvenheden. Zaken van groot, (inter)nationaal belang, maar ook pietluttigheden uit de categorie "waar gaat dit over". Zo van: "heeft de slang in het paradijs echt gesproken", dat werk...

Zo vormde zich op LinkedIn, een digitaal ondernemersplatform, onlangs een groepje journalisten, dat ten strijde trekt tegen het verengelsen van onze taal. Het Nederlands, menen zij, wordt diepgaand gepenetreerd door woorden en termen van Engelse kunne, en onze moerstaal dreigt overweldigd te worden door buitenlandse invloeden. Aandoenlijk, maar een beetje koudwatervreserig. Taal verandert, evolueert, en lijkt nog maar nauwelijks op onze taal uit de Middeleeuwen. So what? Ik vind het Engels juist een verrijking van onze taal, omdat het sommige zaken op een kernachtiger manier 'zegt' dan het Nederlands. Ik heb in die geest met een commentaartje mijn geurvlag op LinkedIn achtergelaten: "Much ado about nothing".

Goed, 2012. Opnieuw viel er een kabinet, tot grote voldoening van veel maatschappelijk betrokken Nederlanders, kwamen er verkiezingen, en geschiedde een klein wonder. Twee partijen die elkaar tot voor kort in een soort van dagelijkse routine voor rotte vis hadden uitgemaakt, leken zo waar bevlogen genoeg om samen iets moois tot stand te brengen.

Een zucht van verwachting ging door het land. Wat zou er in het regeringsvat zitten? Eindelijk meer aandacht en geld voor duurzame energie, natuur en landschap, om maar eens wat te noemen? Ach, lieve Lot. Moet ik nog verder gaan? Er kwam van veel mooie voornemens weinig terecht. De dragers van de sterkste schouders bleken allergisch voor het woord "solidariteit". De inkt van het regeringsakkoord was nog niet opgedroogd of de hoofdredacteur van De Telegraaf holde al op zijn achterste benen naar zijn vriend, de directeur van de Jumbo, om te vragen of hij hem aan een paar

ultragrote chocoladeletters kon helpen.

Opvallend was dat de krant veel minder 'chocola' gebruikte bij het winnen van de presidentsverkiezingen van Barack Obama. Het is maar waar je belangen liggen...

Over belangen gesproken - Hoe lang nog, zou de rijksoverheid misbruik maken van ons geduld? Hoe lang nog zouden burgers, bedrijven en organisaties accepteren dat de rijksoverheid soms initiatieven blokkeert of tegenwerkt omdat ze andere belangen dan die van het welzijn van de samenleving voor laat gaan? Onlangs werd bekend dat de overheid het winnen van fossiele energie met grote bedragen stimuleert, in de vorm van belastingvrijstellingen en kortingen op energiebelasting, en dat leidde tot een storm van kritiek. Maar daar blijft het niet bij. Steeds meer burgerinitiatieven komen tot stand, waarbij particulieren, al dan niet samen met ondernemers, vol voor een doel gaan, dat de overheid laat liggen. Neem nu zonnepanelen. Nog steeds zie je ze maar hier en daar op daken en schuren, maar er is een verschil met enkele jaren geleden. Toen had zonne-energie nog een hoog ideologisch gehalte, maar vandaag-de-dag worden de panelen massaal geproduceerd, wat gunstige prijseffecten heeft, en verdienen meer bedrijven dan ooit een redelijke boterham met de plaatsing van de panelen. De vraag is nu niet meer: zonne-energie waarom?, maar zonne-energie: waarom niet? Met deze stimulerende gedachte ga ik u graag voor, het nieuwe jaar in, maar niet voordat ik u wijs op het nieuwe boek van prof. dr. Jan Rotmans, "In het oog van de orkaan", en op het Urgenda-initiatief, een actieorganisatie voor duurzaamheid en innovatie, dat de Staat wil dwingen haast te maken met het uitvoeren van een duurzaam beleid. Kijk eens op de websites van Urgenda en Jan Rotmans; beiden zijn ook op Twitter te vinden.

Axel Wiewel

Axel Wiewel is freelance journalist en tekstschrijver te Ruinerwold.

Twitter:@quimalypense

Bevers in ons land

Sinds oktober 2008 leven er weer bevers in de Drenthe. Door samenwerking tussen Het Drentse Landschap met Het Groninger Landschap is de bever weer terug gehaald. De bever, een soort die jarenlang uit Nederland was verdwenen. De laatste bever werd in 1826 bij Zalk geschoten. Sinds 1988 wordt er op landelijke schaal gewerkt aan de herintroductie van deze boeiende soort. Het moerasgebied "De Biesbosch" had in 1988 de primeur. Inmiddels gaat het goed met de bever in ons land!

Leven en uitsterven.

Bevers waren enkele eeuwen geleden in moerasgebieden en langs rivieren en beken een gewone verschijning. Een diersoort die hoorde bij die natte landschappen en zich er thuis zal hebben gevoeld. In Drenthe zijn niet veel vondsten van beverresten bekend. Maar uit datgene wat gevonden is blijkt dat de bever in een aantal beekdalen geleefd heeft. Er zijn ondermeer botresten gevonden langs de Beilerstroom en de Wapserveense Aa. Ook in de beekdalen van de Aalderstroom en de Hunze zijn ze aangetroffen.

De bevers werden in het verleden sterk bejaagd, zeer waarschijnlijk vanwege hun stevige bont ten behoeve van de bontjassen. Naar men aanneemt is de bever zo'n 500 jaar geleden uit Drenthe verdwenen. De laatste bever van Nederland is in 1826 geschoten langs de IJssel nabij Zalk, tussen Zwolle en Kampen dus. Een monument op de rivierdijk geeft de locatie nu nog ongeveer aan. (zie foto).

Herintroductie.

In 1988 zijn de eerste bevers uitgezet in "De Biesbosch". Een moerasgebied van internationale betekenis. In het buitenland bleek dat bevers prima kunnen overleven in zulk soort gebieden, mits er geen jacht plaatsvindt. Langs de Duitse Elbe is de bever weer sterk in aantal toegenomen, nadat de jacht is stopgezet. Vandaaruit zijn er inmiddels in Nederland zo'n 140 bevers gehaald, ten behoeve van een drietal gebieden. Naast de Biesbosch zijn er in De Gelderse Poort en later in Noord Limburg bevers uitgezet. Daarnaast is

er een populatie in Flevoland ontsnapt uit het natuurpark.

In totaal leefden er in 2006 weer zo'n 300 bevers binnen Nederland. De jaarlijkse aanwas is sinds die tijd rond de 40- 50 bevers. Vanuit de bronpopulaties verspreiden de bevers zich naar aangrenzende gebieden, overigens uitsluitend langs de oevers van de rivier, beek of sloot. De gemiddelde afstand van verplaatsing is ongeveer 12 kilometer.

De bever terug in Drenthe.

De beekdalen in Drenthe lijken zeer geschikt als leefgebied voor de bever. Al in 2004 bleek uit een haalbaarheidsstudie naar de herintroductie van Bevers in het Hunzedal, dat dit als leefgebied uitstekend zou kunnen voldoen. Daarom hebben Het Drentse Landschap en Het Groninger Landschap de handen ineen geslagen om tot herintroductie in het Hunzedal en het gebied van het Zuidlaardermeer over te gaan. Op **21 oktober 2008** zijn de eerste bevers in hun kunstburcht uitgezet. Bevers afkomstig uit het rivierenland van de Elbe. Later zijn er nog meer bevers gehaald, uiteindelijk een vijftiental.

Door middel van Natuurontwikkeling is het Hunzedal een min of meer natuurlijk beekdalsysteem geworden. In de beek heeft de bever een belangrijke rol als natuurlijke oeverbeheerder. Door het omknagen van bomen ontstaan er obstakels in de beek, waardoor variatie in stroomsnelheid kan optreden. Er ontstaan daardoor schuilplaatsen waar meer dieren zoals jonge vissen, libellenlarven en allerlei waterinsecten een plek vinden.

Inmiddels gaat het goed met de bevers in het gebied van de Hunze en het Zuidlaardermeer. Er komen jongen bij die hun eigen plaatsen zoeken. Op meerdere locaties hebben de bevers nu hun burchten. Er is zelfs al een bever waargenomen aan de rand van het Paterswoldsemeer. Helaas is deze enkele maanden later doodgedreden door een auto.

In mijn laatste jaar bij Natuurmonumenten heb ik mogen meewerken aan een plan ter ontsnippering van het noorden van Drenthe. Vooral de snelweg RW 28 ter zuidwesten van Haren is een grote

barrière. Nabij de Witte Molen moet een goede passage komen, waar dieren veilig onder de weg door kunnen gaan. Helaas is daar nu nog geen sprake van. Ook de weg tussen het Paterswoldsemeer en het Friesenveen is een forse barrière. Daar zal het nodige aan moeten gebeuren om het voor bevers een veilige weg te laten zijn.

Eigen ervaring.

Bevers zijn boeiende dieren maar je ziet ze niet zoveel. Hun knaag- en schilwerk daartegen kom je op vele plaatsen tegen. Voor het eerst heb ik een bever gezien tijdens een excursie met SBB-ers in het gebied De Dubernerheide. Een bosgebied alla De Veluwe, maar met meer beekdalen daarbinnen. Met zo'n tiental mensen hebben we een klein half uur twee bevers gade kunnen slaan, totdat ze ons ontdekten. Een ferme klap met de staart op het water betekende het einde van de voorstelling.

Dit jaar op de vakantie met mijn vrouw in Normandië hebben we de bever langdurig en van dichtbij kunnen bekijken vanuit een schuilhut. Diep liggend in het water observeerden de bevers hun omgeving. De ogen, neus en oren liggen in een lijn boven op de kop. Zo kan ze bijna geheel onder water verdwijnen en toch nog de omgeving in de gaten houden. Van deze voorstelling heb ik veel mooie foto's kunnen maken. Wij ervaren zo'n moment als een gift van de natuur!! De natuur in Normandië kon wat ons betreft in die week niet meer stuk.

Albert Kersies

Groen Dichterbij - IVN-afdelingen en de groene buurtprojecten!

Groen Dichterbij is een driejarige, landelijke campagne om buurtbewoners te stimuleren gezamenlijk aan de slag te gaan met het 'vergroenen' van de omgeving, waarbij groen als middel dient om de betrokkenheid en samenhang in de buurt te versterken. Bijvoorbeeld met een gezamenlijke moestuin of het onderhoud van parkjes, boomspiegels en historische bomenrijen.

Wie organiseren Groen Dichterbij?

De beroepsorganisatie van het IVN, het Oranje Fonds, Buurtlink en SME Advies hebben de handen ineen geslagen en om financiële steun gevraagd van de Nationale Postcode Loterij. Tijdens het Goed Geld Gala in februari ontvingen we het heuglijke nieuws dat er 2,2 miljoen werd toegekend en konden we van start met de campagne.

Wat gebeurt er nu in de campagne?

Als eerste stap is de website www.GroenDichterbij.nl ontwikkeld waarop groene buurtprojecten zich kunnen aanmelden. Ook kan men hier contact maken met andere deelnemers en zo bijvoorbeeld materialen, zoals stoeptegels, uitwisselen.

Een andere mogelijkheid is deelname aan de wedstrijd 'Wordt het beste groene buurtproject van je provincie'. Uit max. 3 genomineerden per provincie, welke bekend gemaakt worden op 9 november, wordt het beste groene buurtproject gekozen. De landelijke uitreiking hiervan is op 24 november. De 12 winnaars ontvangen maximaal € 20.000,-. Tot 24 september kunnen groene buurtprojecten zich aanmelden voor de wedstrijd. Om zoveel mogelijk aandacht te generen is er door Stichting IVN in samenwerking met de partners een publiekscampagne opgezet. Deze bestaat uit een website, een webcommercial, een radiocommercial, een folder, persberichten, digitale nieuwsbrieven en items in Koffietijd.

Mogelijke aansluiting voor u als IVN afdeling

Ook IVN-afdelingen kunnen een bijdrage leveren aan Groen Dichterbij. Het zou geweldig zijn als de kennis over natuur van IVN'ers kan worden doorgegeven aan enthousiaste mensen

die betrokken zijn bij de groene buurtprojecten!

Door groene buurtprojecten te ondersteunen met expertise over de natuur. Kijk regelmatig op de website en neem contact op met een initiatief dat in uw werkgebied ligt. Misschien kunt u hen een handje verder helpen door bijvoorbeeld een inventarisatie van de beoogde locatie te maken. Of misschien weet u al heel goed hoe binnen uw gemeente zaken snel geregeld kunnen worden. Ook kunt u hen misschien een excursie, lezing of workshop aanbieden.

Op www.ivn.nl verschijnt binnenkort een menu vol met activiteiten die uw afdeling kan gebruiken voor Natuur in de Buurt activiteiten. Denk aan: cursus Tuinreservaten, cursus Moes(tuin)Kids, Groene Stapstenen, etc.

Neem in uw jaarprogramma van 2013 het **weekend van 6 en 7 April** op als **Groen Dichterbij weekend**.

Plan in dat weekend bijvoorbeeld Natuur in de Buurt excursies, start dan een korte cursus Tuinreservaten of organiseer een Scharrelkids-in-de-buurt activiteit.

IVN-leden die betrokken zijn bij groene buurtprojecten als bewoner kunnen hun **project aanmelden** op www.GroenDichterbij.nl en eventueel meedoen aan de wedstrijd.

Meer informatie

Trainingsmomenten

In de meeste provincies vinden bijeenkomsten voor IVN-ers plaats waar Groen Dichterbij onderdeel van het programma uitmaakt. Uw vrijwilligersconsulent kan u vertellen waar dat in uw provincie het geval is.

Factsheet

Er is een lijst beschikbaar met vragen en antwoorden voor u als IVN afdeling. Indien u hier interesse in heeft sturen wij u deze graag toe.

Contactpersonen

Wilt u even van gedachten wisselen over aansluiting van uw afdelingsactiviteiten of inzet voor Groen Dichterbij

of heeft uw afdeling een mooie activiteit die past bij Groen Dichterbij, laat dit dan weten aan de vrijwilligersconsulent van uw regio. De volgende IVN-medewerkers participeren actief in Groen Dichterbij:

Groningen, Friesland, Drenthe & Overijssel: Kees Siderius - k.siderius@ivn.nl
Flevoland, Gelderland & Utrecht: Ilse Suijkerbuik - i.suijkerbuik@ivn.nl
Noord-Holland & Zuid-Holland: Reina de Smeth - r.de.smeth@ivn.nl

Zeeland, Noord-Brabant & Limburg: Sylvia Spierts-Brouwer - s.spierts-brouwer@ivn.nl

Voor meer algemene informatie over Groen Dichterbij kunt u terecht bij: Rachelle Eerhart (projectleider) op 070- 3023030 of r.eerhart@ivn.nl.

Natuurwerkdag 2012

Soms leggen de weermannen en -vrouwen van radio en tv het af tegen de weergoden. Want wat hadden we een prach-

tige ochtend op zaterdag 3 november. Lekker droog, dus niks geen regen! En dat is toch wel erg prettig als je met zo'n 50 paar handen in de natuur aan de slag wilt. Nee, denk nou niet dat er zo'n grote opkomst van ivners was. Maar wel was scoutinggroep De Biezenhutters uit Oosterwolde van de partij en staken de Junior Rangers van het Drents-Friese Wold de handen uit de mouwen. Leuk al die jonge lui....

Wat dat betreft is de organisatie van de jaarlijkse natuurwerkdag wel een prachtig voorbeeld van samenwerking. Dit jaar waren dat er zelfs zes. Via Landschapsbeheer Drenthe krijgen we een grote hoeveelheid gereedschap en werkhandschoenen. Scouting Oosterwolde (de Biezenhutters) zorgt voor de koffie die Natuurmonumenten betaald. Staatsbosbeheer neemt de lunches voor haar rekening. De Junior Rangers van Nationaal Park Drents-Friese Wold helpen met klaarzetten. En IVN Westerveld? Wij doen de coördinatie.

Dit jaar deed Natuurmonumenten voor het eerst mee. Omdat ze na onze eerste vergadering pas aanhaakten, hadden we onze werkplek al gekozen: de Hoekenbrink. Maar via Natuurmonumenten kon er een mooie klus voor de Junior Rangers worden gevonden: zij mochten helpen een oud raster op te ruimen bij de Hertenkamp. Niet iets om met die jonge scouts te doen. Die gingen boompjes trekken en omzagen. Na de lunch werden daarvan meerdere dierenhotels gestapeld. En de Junior Rangers gingen nog een paar dikke dennen te lijf. Niets dat meer voldoening geeft dan samen een boom omzagen. En dat het ondertussen was begonnen te regenen deert dan niemand

Nel v.d. Laan en Helma Meijer-Breekveldt

Het wel en wee van de Blauwe Brigade

De Blauwe Brigade heeft het 6^e plagseizoen met succes afgesloten. De ploeg bestaat uit 16 enthousiaste plaggers, deels IVN-leden, deels vrijwilligers van Natuurmonumenten.

We hebben het afgelopen seizoen 2012 geplagd op het Doldersummerveld en het Dwingelderveld. Het Doldersummerveld is sinds 2010 het eerste Vlin-derreservaat van Nederland.

We doen ook aan natuureducatie. Vorig jaar hebben wij met Jelle de Vries een vlinderexcursie voor het publiek georganiseerd. We hebben de deelnemers stengels van het Klokjesgentiaan laten tellen. Dit was een succes.

- Dit jaar werd ik benaderd om tijdens het zomerkamp in juli van de Junior Rangers van het NP Drents Friese Wold een vlinderexcursie te organiseren. Dit was voor mij persoonlijk een vuurproef, mijn eerste excursie met pubers.

De Rangers waren zo enthousiast over het Doldersummerveld, dat zij graag een keer mee wilden helpen bij plagen voor het Gentiaanblauwtje. Op zaterdag 13 oktober hebben wij versterking gekregen van de Junior Rangers. Vooraf aan de werkzaamheden,

hebben ze eerst op mijn telplotje (in een gebiedje van het Doldersummerveld tel ik stengels Klokjesgentiaan en eitjes van het Gentiaanblauwtje) uitleg gekregen van het hoe en waarom van het kleinschalig plagen en de levenscyclus van het Gentiaanblauwtje. Nadat ze geplagd hadden zijn ze teruggegaan naar de telplot om opslag te verwijderen.

Ook de Blauwe Brigade heeft momenteel hinder van de bezuinigingen. Op dit moment is het nog niet duidelijk of de subsidie van de provincie Drenthe voor deze werkzaamheden wordt voortgezet. Daarnaast wordt Jelle de Vries (Vlinderstichting Drenthe en "vader" van de Blauwe Brigade) gehinderd door gezondheidsklachten. Vanuit zijn kennis van het terrein zet hij de plagstrookjes uit.

Gelukkig worden we gekoesterd door Natuurmonumenten, Drents Landschap en Staatsbosbeheer. Deze natuurorganisaties zien de resultaten van onze werkzaamheden.

In het landelijk kwartaalblad van Natuurmonumenten is afgelopen september een artikel aan de Blauwe Brigade gewijd. Natuurmonumenten ondersteunt ons al jaren.

Waar het om gaat. Gentiaanblauwtje op klokjesgentiaan

Helaas neemt het aantal Gentiaanblauwtjes nog steeds af.

We willen graag doorgaan met plagen. In december dit jaar gaan we met Ronald Popken (Natuurmonumenten Zuid-West Drenthe) om de tafel. We hebben er alle vertrouwen in, en met ons het Gentiaanblauwtje.

Op het Wapserveld hebben we deze vlinder afgelopen zomer zien vliegen. Bij mijn telling op de plot aldaar kwam ik op 180 eitjes.

Volgende zomer 2013 organiseren we als Blauwe Brigade op verzoek van het Drents Landschap weer een vlinderexcursie op het Doldersummerveld. Een aanrader!

Margreet van der Valk

Project Inrichting Dwingelderveld

Een project waarbij vele partijen bij betrokken zijn.

Het Dwingelderveld, een landschap in verandering.

Na een lange voorbereiding was het 24 januari 2011 eindelijk zover dat een groot project in het Dwingelderveld van start ging. Het Noordenveld, een landbouwgebied dat vanaf 1930 is aangelegd in een heidegebied en nu het hart vormt van het Dwingelderveld, wordt weer omgevormd naar heide. En een deel van het Kloosterveld wordt ingericht.

De nadelige gevolgen van deze landbouwenclave zoals verdroging en vermessing worden teruggedraaid en de met fosfaten verrijkte bovenlaag afgegraven. De grond wordt verwerkt tot een geluidswal langs de A28. En sloten en greppels worden gedempt.

Verder zitten er onderdelen in het project zoals:

- Verwijderen van een groot deel van de laanbomen langs de weg door het Noordenveld.
- Het omvormen van de asfaltweg naar zandweg (een deel van de weg verdwijnt).
- Langs een deel van die toekomstige zandweg komt een fietspad met daarin een vlonderbrug over een natte laagte.
- Verharden parkeerplaats Achter 't zaand, en aanleg van een parkeerplaats aan het begin van de Kraloërhei bij Kraloo.
- Aanleg verhard wandelpad naar de schaapskooi Achter 't zaand.
- Aanleg kaden en stuwen in het heidegebied voor waterberging bij grotere hoeveelheden neerslag.
- Een uitkijktoren op de geluidswal.
- Aanleg en inrichting omgeving ecoduct over de A28 tussen het Terhorsterzand en Dwingelderveld.

Vallen en opstaan

Op dit moment is al duidelijk te zien dat het project vordert. Toch is het een project met vallen en opstaan.

Neerslag, over langere en meerdere perioden, heeft er voor gezorgd dat het transport naar de geluidswal regelmatig stil

kwam te liggen omdat de transportroute veranderde in een modderpoel. Ook werd het gebruik van te brede transportvoertuigen over de N851 de weg Spier-Lhee verboden waardoor er een andere transportroute door het gebied moest worden gebruikt.

Ook bezwaren van stichting de Woudreus en Vereniging dorpsbelangen hebben er voor gezorgd voor tijdelijke stillegging van onderdelen van het project en rechtszaken.

Hoe ver zijn de werkzaamheden nu?

Er is al veel werk verzet. Op dit moment is ca 90 % van de af te graven grond afgegraven en sloten gedempt. Een deel van die grond ligt in depot en wacht op transport richting de geluidswal.

Er zijn kades met stuwen in de heide aangelegd om tijdelijk water te kunnen vasthouden bij grote hoeveelheden neerslag.

Aan het ecoduct wordt hard gewerkt en deze zal juni 2013 klaar zijn.

Er moet nog veel gebeuren en vooral de aanleg en aanpassing van de recreatieve inrichting heeft de nodige vertraging opgelopen door de bezwaarschriften. Hierdoor zal de tijd om deze uit te voeren krap worden waardoor de kans bestaat dat subsidies vervallen.

Toch gaat de bestuurscommissie er vanuit dat het project in 2013 klaar zal zijn en de heide wordt weer groter, natter en stiller.

Albert Henckel

Aanleg kade in het Dwingelderveld

Het ecoduct over de A28

Tussen plas en dras in het Booijveen

Blaasjeskruid

In de overgang tussen plas en dras in het Booijveen (ligging tussen Wapserveen en Uffelte) zijn 2 bijzondere planten te vinden, nl. klein blaasjeskruid en kleine zonnedaauw. Deze planten had ik wellicht daar niet gevonden als ik de huidige natuurgidsencursus niet had gevolgd. Samen met de cursisten Nelleke en Theo is het Booijveen ons "adoptieterrein". We hebben het ven het afgelopen jaar regelmatig bezocht voor inventarisaties flora en fauna. Ik vertelde mijn dochter op een mooie zomerdag over deze vleesetende plantjes en zij werd zo nieuwsgierig ernaar dat we dezelfde avond nog naar het Booijveen zijn gefietst om ze daar ter plekke te bekijken. Het was de aanleiding om me verder te verdiepen in deze fascinerende plantjes.

Een kenmerk van de meeste planten is dat ze groen zijn en zelf hun voedsel kunnen maken van de zon. Sommige planten vormen hierop een uitzondering en bemachtigen hun voedsel op een andere wijze. In het Booijveen zijn 2 van deze bijzondere planten te vinden die behoren tot de vleesetende planten. Het zijn beide plantjes die in het drassige gedeelte van het gebied staan. Het is lastig om ze goed te kunnen bekijken omdat ze klein zijn en niet heel talrijk aanwezig. Verder is het er zo drassig dat je goed moet opletten waar je stevig kan staan. Het is niet aan te raden om met een excursie deze planten ter plekke te gaan bekijken.

Blaasjeskruid

Om het plantje goed te kunnen bestuderen haal ik voorzichtig een plantje uit het water en plaats het in een potje. Het plantje van ca. 18 cm groot drijft in het water. Het deel boven water en het deel onder water is ongeveer even groot. Wanneer je de plant uit het water haalt zie je dat het water aan de wortelstengel er een beetje aan blijft hangen. De plant bloeit met een klein geel bloemetje.

Om het plantje verder te determineren maak ik gebruik van de veldgids Nederlandse flora. Het plantje heet klein blaasjeskruid *Utricularia minor* en behoort tot de blaasjeskruidfamilie. Het bloeit van juni-augustus. De grootte is 10-50 cm. De plant is vrij zeldzaam. Groeiplaats is in het water.

De omstandigheden zijn: nat, voedselarm, ph is neutraal.

Zonnedaauw

De zonnedaauw groeit in het Booijveen bovenop het mos. Het zijn allemaal kleine plantjes van 4 - 8 cm groot. De blaadjes zijn ovaal van vorm. Aan de uiteinden zie je een soort glinsterende druppels. Op de blaadjes zie je zwarte restanten van vliegjes. Een blad is omgebogen. Wellicht is de plant bezig om een vliegje te verteren.

In de veldgids Nederlandse flora staan 3 soorten zonnedaauw, nl. kleine, ronde en lange zonnedaauw. De kleine zonnedaauw *Drosera intermedia* heeft een hoogte van 2-10 cm. Bloeit: juli-aug De kleine zonnedaauw is een vrij algemeen voorkomende plant. De groeiplaats is hoogveen en natte heide. De groeiomstandigheden zijn nat, voedselarm en zuur.

Uit wikipedia: *Zonnedaauw is een geslacht van vleesetende planten in de zonnedaauwfamilie. De zonnedaauw lokt, vangt en verteert insecten door een glinsterende, kleverige substantie aan diens tentakeltjes. De prooi dient om de plant te voorzien van voedingsstoffen die onvindbaar zijn in de bodem waar de planten leven. De meeste zonnedaauw leven in moerasachtige gebieden.*

Bronvermelding

Veldgids Nederlandse flora Henk Eggelte Uitgave KNNV Wikipedia

© Ria Duiven

Wapserveen 1 november 2012

Zonnedaauw

Patrijzen zijn standvogels van open agrarisch gebied, heidevelden en hoogvenen. Oorspronkelijk waren het steppebewoners maar de soort heeft zich erg goed Aangepast aan het leven in klein agrarisch landschap. Akkerland is het meest in trek, vooral als dit wordt afgewisseld met ruige dijken, slootranden, wegbermen en houtwallen. Patrijzen eten zoel plantaardig als dierlijk voedsel, maar de jongen leven de eerste weken louter van insecten en ander klein gedierte. De patrijs is altijd een favoriet doelwit geweest voor jagers.

Tot zover de soortbeschrijving op de website van de Vogelbescherming Nederland. Jan Arends vertelt in zijn jeugdherinneringen (De Adder, juni 2012) dat hij aan de rand van een roggeakker een nestje van een patrijs vond met 15 eitjes. In zijn jeugdijaren kwamen op de essen tientallen patrijzen voor. Een ideale biotoop voor de patrijs. Kleine akkertjes met afwisselend granen en hakvruchten en veel onkruiden waar de patrijzen dol op waren.

Dat is verleden tijd. Sinds de jaren zeventig zijn de aantallen met ruim 95%afgenomen. De patrijs is bezig te verdwijnen uit Nederland. Sovon en Vogelbescherming willen dat niet laten gebeuren. Zij hebben daarom2013 uitgeroepen tot het Jaar van de Patrijs.

Voor een goede bescherming is kennis nodig. Waar zit de patrijs en hoeveel? Wat zijn de kenmerken van die plekken? Met gerichte tellingen hoopt men zoveel mogelijk gegevens over de pa-

trijts te verzamelen. Daarnaast wil in een aantal gebieden ook de leefomstandigheden van de patrijs te verbeteren.

Wil je meer weten? Kijk dan op de website van de Sovon [www. Sovon.nl](http://www.Sovon.nl)

Jaap Stekelenburg

Insectenhotel

Op zondag 28 oktober 2012 was het weer zover: we gingen weer een activiteit doen in het kader van de Okto-

bermaand Kindermaand. Elk jaar organiseert IVN Westerveld in samenwerking met Staatsbosbeheer een dergelijke activiteit voor deze organisatie. Dit jaar is het een luxe insectenhotel geworden. En wat voor één!

Dit insectenhotel is een schuilplaats voor diverse soorten insecten, maar ook voor diverse bijensoorten om hun eitjes in te leggen. In Nederland leven circa 300 bijensoorten, waarvan de honingbij er één is. De andere soorten zijn voornamelijk solitair (alleen) levende soorten, die voor hun voortplanting gaten en spleten in muren en bomen nodig hebben om hun eitjes in te leggen.

Omdat het niet goed gaat met de bijen in Nederland worden gelukkig overal bijenhôtels neergezet, die voorzien in 'voortplantingsplaatsen' voor de bijen. Want bijen zijn onmisbaar voor het leven op aarde. Het gezegde luidt niet voor niets: 'Op elke appel die wordt gegeten, heeft een bij gegeten!' Bijen en andere insectensoorten dragen zorg voor de bestuiving van vele planten, struiken en bomen en zorgen er daardoor voor dat wij fruit en groenten hebben. Reden genoeg om bij het Infocentrum in Lhee van SBB een insectenhotel neer te zetten, met mooi uitzicht op het zuiden en een bloemenveld in de buurt!

Het insectenhotel is ontworpen door kunstenaar Wilfred Vermeulen, hij heeft heel wat middagen gebouwd aan het raamwerk voor het hotel. Op 28 oktober hebben circa 40 kinderen uit de omgeving die deelnamen aan de Oktobermaand Kindermaand het ge-

Programma Woordvoerders van de natuur in Nationaal Park Drents-Friese Wold

Dit jaar ging het educatieprogramma 'Woordvoerders van de Natuur' in het Nationaal Park Drents-Friese Wold van start. Een aantal jaren geleden hebben IVN en Staatsbosbeheer dit programma voor de groepen 7 en 8 gezamenlijk bedacht. Hiermee willen zij een positieve bijdrage leveren om de betrokkenheid van de jeugd met de

vuld met hout, stenen, bamboe, riet en stro. Het was een gezellige middag, met een zeer geslaagd resultaat! De bedoeling is dat het luxe insectenhotel een paar jaar blijft staan bij het Infocentrum in Lhee, zodat de insecten ook de tijd hebben om er in te gaan wonen. We kunnen iedereen aanraden om daar een keer te gaan kijken!

Wie meer informatie over IVN Westerveld, insectenhotels of de kunstenaar wil, kan kijken op de volgende sites: www.ivn-westerveld.nl, www.wilfredvermeulen.nl, www.jaarvandebij.nl, www.bijenhotels.nl, www.kindermaand.nl, www.staatsbosbeheer.nl.

Het organiserend comité: Helma Meijer, Janine Moes en Marjan Bralten

natuur te vergroten. De kinderen van nu zijn de blissers van de toekomst en natuurlijk is de natuur zeer belangrijk voor de ontwikkeling van het kind! Het programma wordt in bijna alle Nationale Parken in Nederland gedaan en ook Staatsbosbeheer gaat dit in een groot deel van

haar gebieden organiseren. Het programma bestaat uit drie onderdelen: de leerlingen krijgen eerst een introductie in de klas over het natuurgebied waar ze heengaan en over het veldwerk zelf. Dan vindt de werkelijke veldwerkdag plaats: de leerlingen kruipen in de huid van verschillende mensen. Hierbij zullen de kinderen vooral veel zelf doen en ontdekken in de natuur. Een paar weken na de veldwerkdag vindt dan de presentatie op school plaats: in het bijzijn van ouders, leerkrachten en begeleiders presenteren de leerlingen zelf hun bevindingen. Ze voeren hierbij zelf ook echt het woord en zijn dan met recht 'Woordvoerders van de natuur' geworden.

Aekingerzand

Dit najaar vond het programma voor het eerst plaats in het Nationaal Park Drents-Friese Wold en wel op het Aekingerzand. Zo'n honderd zestig leerlingen van vijf verschillende basisscholen uit onder andere Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk deden hieraan mee. Vrijwilligers van IVN-afdelingen, Het Drentse Landschap en Staatsbosbeheer begeleidden de leerlingen tijdens dit programma dat vijf keer plaatsvond. De leerlingen kropen in de huid van een schaapsherder, een geoloog, een kunstenaar, een insectenkundige, een waterdeskundige of een bosbouwer. Zo leerden ze bijvoorbeeld om de waterkwaliteit te bepalen naar aanleiding van de waterdiertjes die ze vingen. Ze zochten insecten, namen

bodemmonsters en leerden daarbij over de geschiedenis van het gebied, ze ervoeren hoe het is om schaapsherder te zijn, de geest van het Aekingerzand in vorm om te zetten en ze leerden de hoogte van een boom te bepalen. Op deze manier ontdekten zij het Aekingerzand op bijzondere wijze! De leerlingen waren zeer enthousiast! Ook de leerkrachten waren zeer te spreken over dit programma en hebben laten weten volgend jaar graag weer mee te doen. Diverse vrijwilligers genoten na van de dag tijdens een van de presentaties van de leerlingen op school. Hierbij was te zien wat de leerlingen hadden beleefd en geleerd en dat was heel wat! Het is de bedoeling om dit programma in het voor- en najaar van 2013 met zo'n 10 scholen en veel betrokken vrijwilligers weer uit te voeren!

Meer informatie over dit project vindt u op www.woordvoerdersvandenatuur.nl

Maroesja Veken

De Merel en het Usutu virus

Wie kent niet de merel? De zangvogel – en wat kan die zingen(!) – komt algemeen voor. He mannetje is egaal zwart en heeft een oranje snavel, het vrouwe is aardbruin tot licht roodbruin en heeft een bruingele snalvel. Het zijn uitbundige zangers en laten hun zang veelvuldig horen vanaf de boomtoppen en daken.

Begin oktober doken alarmerende berichten op in de pers. Onder de merels zou het “Merel-virus” hebben toegeslagen. Pessimisten verkondigden zelfs dat dit het einde van de zo populaire merel in ons land zou betekenen. Ik citeer een publicatie van de Vogelbescherming van 8 oktober 2012.

Dit jaar stierven in Duitsland al honderdduizenden merels aan het Usutu-virus. In sommige steden hakte het virus er zodanig in dat er in hele wijken bijna geen merel in de tuinen te vinden was. Het lijkt een kwestie van

tijd, voordat het Usutu virus in Nederland opduikt. Het virus vormt geen bereiding voor de volksgezondheid.

Het Usutu-virus

Het Usutu virus werd voor het eerst in 2001 in de nazomer in Oostenrijk in bij merels aangetoond. Nadien werd het ook aangetoond in Hongarije, Italië, Zwitserland en in 011 ook in Duitsland. Onderzoekers hebben het virus opnieuw in Duitsland aangetoond. 2012. De uitbraak vond plaats in hetzelfde gebied als in het jaar daarvoor (Baden-Württemberg en Rheinland-Pfalz). Daarnaast zijn ook in Nordrhein-Westfalen - dat aan Nederland grenst - merels aan ziekte gestorven. Vrijwel alle scenario's wijzen er op wijzen erop dat Usutu-virus hier zal blijven. De verwachting is dat merels uiteindelijk immuniteit tegen virus zullen ontwikkelen.

Het Usutu virus wordt overgebracht door steekmuggen. Bij merels is de infectie vaak dodelijk, mensen lijken weinig last van het virus te ondervinden. Vooral zangvogels zijn bevattelijk voor het virus, maar vooral voor merels is het vitaal. Huisdieren als honden en katten ondervinden nauwelijks last van het virus en lopen weinig risico.

Merels die besmet zijn met het virus zijn vaak gemakkelijk te herkennen. Ze zien er – ook in tijden van overvloedig voedselaanbod - ongezond en verzwakt uit. Vaak hebben ze evenwichtsstoornissen en kunnen ze soms moeilijk vliegen. Vaak zijn ze gemakkelijk te vangen. Na twee of drie dagen zijn ze dood.

In oktober kwamen bij de DWHC (Dutch Wildlife Health Centre) ruim 400 meldingen van zieke of dode vogels binnen. Ook de Vogelbescherming en SOVON kregen veel meldingen binnen. Mocht u een dode vogel vinden en de omstandigheden zijn opvallend/afwijkend/bijzonder, dan kunt u dit melden via dhhc@uu.nl.

Jaap Stekelenburg

De ruimtelijke ordening van Drenthe in perspectief geplaatst.

Vanaf de Tweede Wereldoorlog verandert Drenthe ingrijpend. De provincie emancipeert bestuurlijk en begint aan een economische inhaalslag. Vanaf 1953 maakt de ‘inferieure positie’ plaats voor gelijke status. Of in de woorden van Minister Beel destijds: **“Zo is Drenthe een volwaardige partner geworden in de economische ontmoeting met de rest van Nederland”** De ruimtelijke ontwikkeling moet gelijke tred houden, hoe pakt dit uit voor de streekeigen natuur, cultuur en landschap? Provinciaal planoloog Bernhard Hanskamp beschrijft in *Bewogen Ruimte* hoe dit ging, wie de

hoofdrolspeleers waren, hoe besluiten tot stand komen. Hoe wordt er omgegaan met uitdagingen als het snel groeiende toerisme, stads- en dorpsuitbreiding, enorme veranderingen in de landbouw en de behoefte aan een sterke infrastructuur.

De auteur is de eerste die het naoorlogse ruimtelijk beleid van een provincie beschrijft. Dit feit maakt het boek al waardevol. Uitgangspunt voor ‘Bewogen Ruimte’ is het beleid van de provincie Drenthe. Dit perspectief is in de eerste plaats interessant omdat in de periode na de Tweede Wereldoorlog sprake was van een toenemende

overheidssturing en in de tweede plaats omdat de invalshoek de mogelijkheid biedt de ruimtelijke ontwikkelingen als geheel te bezien. Het boek is gebaseerd op zorgvuldige studie van een groot aantal primaire bronnen. Niet alleen papieren -, maar ook vele mondelinge bronnen. Het boek is goed leesbaar, door lay-out, prettige schrijfstijl en grote hoeveelheid beeldmateriaal, korte hoofdstukken en thematische opbouw.

Over veel Drentse dorpen vertelt Hanskamp boeiende verhalen. Er valt veel te lezen over het ontstaan van de nu bekende natuurgebieden in

Drenthe. Hoe voor de oorlog al begonnen werd met de bescherming van het Drentse A-gebied, welk tumult er in 1949 losbrak naar aanleiding van een krantenartikel. Het Leggelderveld ontsnapte bij herhaling aan ontginning. In 1966 stond het op de nominatie als vestigingsgebied voor verblijfsrecreatie, dit plan werd door het provinciebestuur afgewezen. Drenthe moest plaats bieden aan militaire oefenterreinen. Ook bij Hooghalen, locatie kamp Schattenberg, was het de bedoeling om er één van 500 ha. te creëren. Gedeputeerde Londo wist het voor elkaar te krijgen dat hier de radiosterrenwacht kwam. In een Statenvergadering werd hij aangesproken op deze snelle en ongebruikelijke procedure. Hij beloofde om voor de planning van de volgende sterrenwacht in Drenthe meer tijd voor overleg te reserveren.

Hoe komt het dat Drenthe eruit ziet zoals het eruit ziet? Al in de jaren veertig en vijftig werden de lijnen van het Drentse ruimtelijk beleid uitgezet. In het ruimtelijk beleid is telkens een combinatie gezocht tussen wat in economisch opzicht wenselijk was en wat landschappelijk gezien aanvaardbaar was. Dit resulteerde in principes als behoud van open ruimten, concentratie van wonen en bedrijvigheid in de hoofdkernen en een agrarische sector die grondgebonden van karakter was en bleef. Hanskamp concludeert terecht dat exact deze principes bepalend zijn voor het uiterlijk van het Drentse landschap van nu. We kunnen met spanning uitkijken naar 'Bewogen Ruimte, deel 2' die de ruimtelijke ontwikkeling van 1970 tot heden zal beschrijven. En misschien navolging in andere provincies, die ook een vergelijking mogelijk maken.

Albert Raven, november 2012

Tip voor Sint of Kerstman

Overgangen

Vierentwintig november liepen we het Friese Woudepad van Vledder in Drenthe naar Nijeberkoop in Friesland. Het was mistig. Soms probeerde de zon de nevel te doorbreken. Soms lukte het bijna. De herfstkleuren werden intenser ook als doordat alles nat werd. Via Boschoord bereikten we de Drents-Friese grens. Het was niet alleen een overgang van de ene naar de andere provincie, herkenbaar aan een grenspaal met daarop nog te onderscheiden de twee provinciewapens, het was ook de grens tussen twee landschappen. De overgang van aan de ene kant Boschoord, een landgoed beheerd door de Maatschappij van Weldadigheid, op de hoge zandgronden. Aan de kant – enkel meters lager - eindeloze akkers, kaal, levenloos nadat de mais was geoogst en in deze vlakke hier en daar een boerderij geëxploiteerd met als doel het op efficiënte wijze realiseren van een goed, winstgevend product. Nu naargeestig in de nevel die direct na het verlaten van bossen weer dikker werd. Twee milieus slechts gescheiden door een diepe afwateringssloot, een onverbidelijke grens waarbij uitwisseling tussen de twee milieus onmogelijk is. Dat het ook anders kan bewijzen de gelukkig nu op een aantal plaatsen aanwezige coulissenlandschappen, waar allerlei milieus “naadloos” in elkaar overgaan, een situatie waar plant en dier zich wel bij vinden. De grenzen zijn vervaagd, de overgangsgebieden domineren.

Herfst. Het is geen zomer meer en is nog geen winter. Het een overgangstijd. Je geniet van de laatste zomerse dagen, je bereid je voor op de winter. De herfst en ook de lente zijn eigenlijk een stukje niemandsland tussen winter en zomer, een overgangstijd. En juist daarom vind ik die twee jaargetijden zo mooi. Daarom zorgen ze ook soms voor zoveel verwarring. Luister maar zondagmorgens naar Vroege Vogels. Elke week zijn er weer voorbeelden te beluisteren van planten en dieren die zich niet houden aan de standaardregels maar die zich laten leiden door hun “gevoel”. Ik ervaar de herfst intens als ik door een beukenbos loop terwijl de roodbruine bladeren naar beneden dwarrelen. Het licht wordt door de bladeren die nog aan de bomen zitten gefilterd. De totaliteit is betoverend. Herfstkleuren zijn voor mijn gevoel altijd voorbode van een naderende winter. En het zijn vaak de “exoten” als de Amerikaanse eik en de larix die de totaliteit opfleuren. Wanneer de bladeren zijn gevallen begint voor mij de winter, die duurt tot de bladeren weer verschijnen aan de bomen en de takken met een lichte waas bedekken. Een volgende overgangstijd is begonnen, die tot de zomer.

Jaap Stekelenburg

IVN Westerveld

2012

Donderdag 13 december	20.00 uur	Dia-draai-deur	Overenthinge, Dwingeloo
Vrijdag 28 december	09.30 uur	Midwinterwandeling	Buitencentrum Staatsbosbeheer, Appelscha

2013

Zondag 6 januari	13.30 uur	Nieuwjaarswandeling	Moe's tuin, Hoek 41, Vledder
Zaterdag 2 februari		50 jaar werken in de natuur	Bezoekerscentrum Dwingelderveld
Maandag 4 maart	20.00 uur	Korte cursus Insecten II	Overenthinge, Dwingeloo
Maandag 18 maart	20.00 uur	Korte cursus Insecten II	Overenthinge, Dwingeloo
Maandag 8 april	20.00 uur	Korte cursus Insecten II	Overenthinge, Dwingeloo
Maandag 22 april	20.00 uur	Korte cursus Insecten II	Overenthinge, Dwingeloo

Excursie-programma 2013 IVN Westerveld voor NP Dwingelderveld

(IVN-werkgroep gidsen Dwingelderveld / Henk Barendsen)

Vroege vogels

Op vroege voorjaarsmorgens zingen de vogels op hun best. Tijdens de wandeling helpt een vogelkenner u de verschillende vogelsoorten uit elkaar te houden.

Zaterdag 6 april	06.30 uur	BC Ruinen
Zaterdag 20 april	06.00 uur	BC Ruinen
Zaterdag 4 mei	06.00 uur	BC Ruinen

Nachtvlinders

Met stropen en lichtbakken worden de meest kleurrijke nachtvlinders gelokt. U blijft bij het BC of steunpunt; dus geen wandeling.

Vrijdag 3 mei	22.00 uur	SBB Lhee
Vrijdag 2 augustus	22.00 uur	BC Ruinen
Vrijdag 23 augustus	21.30 uur	SBB Lhee

Nacht van de nacht

Ervaar de nacht en hoe het duister zich meester maakt van het Dwingelderveld. Een nachtwandeling met aandacht voor de natuur.

Zaterdag 26 oktober	18.30 - 21.30 uur	BC Ruinen
---------------------	-------------------	-----------

De reeënwissel

Met de gids op zoek naar reeën in het bos. En natuurlijk is er nog veel meer te zien. Een leuke wandeling zo rond midzomer.

Vrijdag 21 juni	20.00 – 22.30 uur	Lheebroekerstraat te Lheebroek thv ANWB-paddestoel 21292.
Vrijdag 28 juni	20.00 – 22.30 uur	Lheebroekerstraat te Lheebroek thv ANWB-paddestoel 21292.
Vrijdag 12 juli	20.00 – 22.30 uur	Lheebroekerstraat te Lheebroek thv ANWB-paddestoel 21292.

Daar pluk je de vruchten van.....

Over de voordelen van de natuur, je verzekert je tegen lichamelijk en geestelijk ongemak. Buiten zijn is gezond. Maar de natuur aan de rand van het nationaal park heeft veel meer te bieden. Braam, vuilbes, genezende kruiden, een vroege eikel en een mooie paddestoel. In de natuur is veel te plukken en gezond, of toch niet?

Zaterdag 31 augustus	13.30 – 16.00 uur	Westeinde thv perceel 57 (havezathe Oldengaerde) te Dwingeloo.
Zondag 8 september	13.30 – 16.00 uur	Westeinde thv perceel 57 (havezathe Oldengaerde) te Dwingeloo.

Groene agenda

Zaterdag 14 september 13.30 – 16.00 uur Westeinde thv perceel 57 (havezathe Oldengaerde) te Dwingeloo.

Ruiterexcursie

Vanaf de rug van uw eigen paard ziet het Dwingelderveld er weer heel anders uit dan wandelend of fietsend. De natuurgids van I.V.N. rijdt met u mee over de hei, door de bossen en langs vennetjes. Plekken waar u te voet of per fiets niet kunt komen. Onderweg stoppen we voor een picknick, waarvoor u wel zelf eten en drinken dient mee te nemen.

Zaterdag 24 augustus 10.00 – 16.00 uur Opstapplaats: parkeerplaats Oude Hoogeveensedijk in Lhee.

Algemeen: · Voor alle excursies geldt dat opgave verplicht is via het BC Ruinen
· Voor alle excursies / activiteiten geldt geen kosten voor de deelnemers.

Agenda Bezoekerscentrum Drents Friese Wold Appelscha

2012

Zaterdag 22 december 19.00 - 21.30 uur Kaarsjeswandeling

Vrijdag 28 december 19.30 - 21.30 uur Volle maanswandeling

2013

Zaterdag 5 januari 10.30 uur Stevige snert wandeling

Zondag 13 januari 13.30 uur Wintermiddagwandeling

Woensdag 23 januari 19.30 uur Eerste winteravondlezing (onderwerp nog niet bekend)

Zaterdag 9 februari 10.00 uur Haardhoudtag

Woensdag 20 februari uur Tweede winteravondlezing

Zaterdag 23 februari 10.00 uur Winter desert trail

Zaterdag 2 maart 13.30 uur Ent cursus

Woensdag 05 maart 19.30 uur Cursus Flora en Fauna deel 1

Woensdag 12 maart 19.30 uur Cursus Flora en Fauna deel 2

Zaterdag 16 maart 17.00 uur Grote 5, Op zoek naar reeën

Woensdag 19 maart 19.30 uur Cursus Flora en Fauna deel 3

Donderdag 20 maart uur Derde winteravondlezing

Woensdag 26 maart 19.30 uur Cursus Flora en fauna deel 4

Zaterdag 30 maart 06.00 uur Vroege Vogel wandeling

Informatie: Buitencentrum, Staatsbosbeheer, Appelscha, tel. 0516-464020. Opgave vooraf is noodzakelijk. Binnenactiviteiten zijn in het Buitencentrum. De meeste wandelingen starten bij het Buitencentrum. Kijk voor de laatste details op de website: www.np-drentsfriesewold.nl.

Bij sommige activiteiten zijn gidsen van IVN betrokken.

In deze agenda zijn voornamelijk de activiteiten opgenomen waar IVN Westerveld bij betrokken is. Ook Natuurwerkgroep Diever, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Het Drents Landschap organiseren groene activiteiten.

Ook Vogelwacht Uffelte e.o. heeft een activiteiten programma. Informatie hierover is verkrijgbaar via het secretariaat: Parkkamp 26, 7971 AM Havelte, tel. (0521) 341640
Website: www.vogelwachtuffelte.nl

Werkzaamheden in het NP Dwingelderveld (Foto's: Albert Henckel)